

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 4Cdo/159/2020
Identifikačné číslo spisu: 1112210135
Dátum vydania rozhodnutia: 25.05.2022
Meno a priezvisko: JUDr. Alena Svetlovská
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2022:1112210135.2

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobkyne OZETA NEO, a.s., so sídlom v Topoľčanoch, Dopravná 2098/9, IČO: 36 329 843, zastúpenej advokátskou kanceláriou Zvara advokáti s. r. o., so sídlom v Bratislave, Námestie SNP 1, IČO: 46 547 878, proti žalovanej Slovenskej republike, za ktorú koná Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky, so sídlom v Bratislave, Račianska 71, o náhradu škody, vedenom na Okresnom súde Bratislava I pod sp. zn. 10 C 77/2012, o dovolaní žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 22. januára 2020 sp. zn. 4 Co 263/2018, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Bratislave z 22. januára 2020 sp. zn. 4 Co 263/2018 z r u š u j e a vec mu vracia na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Bratislava I (ďalej len „súd prvej inštancie“ alebo „okresný súd“) rozsudkom z 20. apríla 2015 č. k. 10 C 77/2012 - 159 zamietol žalobu žalobkyne, ktorou sa voči žalovanej domáhala zaplata 20.0128,41 eur s príslušenstvom titulom postúpenej pohľadávky od pôvodnej žalobkyne VINACO HOLDINGS LIMITED, ktorá sa od žalovanej domáhala náhrady škody spôsobenej nesprávnym úradným postupom exekútora; žalovanej nepriznal náhradu trov konania. V odôvodnení svojho rozhodnutia s poukazom na § 1, § 2, § 3 ods. 1, 2, § 4 ods. 1 písm. a/ bod 3, § 9 ods. 1, 2, § 19 ods. 1, 3 zákona č. 514/2003 Z.z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov (ďalej len „zákon č. 514/2003 Z.z.“), § 525 ods. 2, § 526 ods. 1 a § 530 ods. 1 Občianskeho zákonníka uviedol, že exekučné konanie vedené Okresným súdom Banská Bystrica pod sp. zn. 1 Er 710/1999 bolo začaté na návrh VÚB banky a.s., ktorá bola právnym predchodcom pôvodnej žalobkyne, pričom súdny exekútor v rámci tohto exekučného konania predal v exekučnej dražbe nehnuteľnosť vo vlastníctve povinnej osoby, ktorá zabezpečovala pohľadávku oprávnenej. Príklep bol súdom schválený uznesením z 1. októbra 2001 č. k. 1 Er 710/1999 - 72 a exekútor vykonal rozvrh výťažku dražby 14. decembra 2004, ktorý bol schválený uznesením súdu z 24. augusta 2009 č. k. 1 Er 710/1999 - 224, na základe ktorého mala byť pôvodnej žalobkyňi vyplatená suma 20.028,41 eur, avšak exekútor si svoju povinnosť nesplnil a v zákonnej lehote finančné prostriedky pôvodnej žalobkyňi nevyplatil, v dôsledku čoho pôvodnej žalobkyňi vznikla škoda vo výške nevyplatennej vymoženej pohľadávky ako aj nárok na náhradu ušlého zisku. Súd prvej inštancie dospel k záveru, že súčasná

žalobkyňa tým, že vstúpila do práva pôvodnej žalobkyne, ktorej pohľadávka nebola v exekučnom konaní uspokojená, sa stala v dôsledku nesprávneho úradného postupu súdneho exekútora oprávnenou domáhať sa náhrady škody a ušlého zisku voči štátu, avšak tohto svojho práva sa mohla domáhať najneskôr do uplynutia premlčacej lehoty podľa § 19 ods. 1 zákona č. 514/2003 Z.z. V tejto súvislosti dospel k záveru, že pôvodná žalobkyňa nebola v tomto spore aktívne vecne legitimovaná na podanie žaloby o náhradu škody, keďže zmluva o postúpení pohľadávky bola uzavretá už pred podaním jej žaloby. Oprávneným subjektom bola súčasná žalobkyňa, ktorá si však nárok na náhradu škody uplatnila až po uplynutí trojročnej premlčacej lehoty predĺženej o čas trvania predbežného prerokovania tohto nároku. Ustálil, že súdny exekútor bol povinný vyplatiť pohľadávku pôvodnej žalobkyne ako oprávnenej v zmysle vyššie citovaného uznesenia Okresného súdu Považská Bystrica, právoplatného 19. novembra 2010, do 7 dní, teda do 26. novembra 2010. Z tohto zistenia vyvodil záver, že premlčacia lehota na náhradu škody začala plynúť 27. novembra 2010 a uplynula 27. mája 2014. Keďže súčasná žalobkyňa si nárok na náhradu škody uplatnila až 3. júna 2014, kedy pôvodná žalobkyňa doručila súdu návrh na zmenu žalobcu, je jej nárok premlčaný. O trovách konania rozhodol podľa § 142 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku.

2. Krajský súd v Bratislave (ďalej len „odvolací súd“) na odvolanie žalobkyne v poradí druhým rozsudkom z 22. januára 2020 sp. zn. 4 Co 263/2018 napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie podľa § 387 ods. 1 zákona č. 160/2015 Z.z. Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) ako vecne správny potvrdil; žalovanej nepriznal nárok na náhradu trov odvolacieho a dovolacieho konania. V odôvodnení svojho rozhodnutia s poukazom na § 3 ods. 1 písm. d/, § 3 ods. 2, § 9 ods. 1, 2, § 15 ods. 1, § 17 ods. 1 zákona č. 514/2003 Z.z., § 524 ods. 1, 2, § 525 ods. 1, 2 a § 382 CSP, bol na rozdiel od súdu prvej inštancie toho názoru, že pohľadávka pôvodnej žalobkyne na zaplatenie finančných prostriedkov titulom postúpenej pohľadávky voči povinnému je inou pohľadávkou ako jej pohľadávka voči štátu na náhradu škody spôsobenej nesprávnym úradným postupom exekútora, a nie je možné ich zamieňať. Obe pohľadávky sú spôsobilé na postúpenie, pričom pôvodná žalobkyňa postúpila na súčasnú žalobkyňu zmluvou o postúpení pohľadávok výlučne existujúcu pohľadávkou voči povinnému, ktorá však v žiadnom prípade nezakladá nárok súčasnej žalobkyne na náhradu škody, spôsobenej pôvodnej žalobkyne nesprávnym úradným postupom exekútora voči štátu, ktorého sa pôvodná žalobkyňa domáhala predmetnou žalobou. Vzhľadom na uvedené odvolací súd uzavrel, že ak súdny exekútor vymoženú a pôvodnej žalobkyne uznesením súdu priznanú sumu v rozpore so zákonom nevyplatil, vznikla pôvodnej žalobkyne nová pohľadávka, a to na plnenie voči súdnemu exekútorovi alebo na náhradu škody voči štátu, ktorú si aj žalobou uplatnila. Keďže, ako už bolo uvedené vyššie, táto pohľadávka na súčasnú žalobkyňu postúpená nebola, nemohla sa jej zaplatenia od štátu súčasná žalobkyňa ani domáhať. O nároku na náhradu trov odvolacieho konania rozhodol podľa § 396 ods. 1 v spojení s § 255 ods. 1 CSP.

3. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podala žalobkyňa (ďalej aj „dovolateľka“) dovolanie s tým, že súdy jej nesprávnym procesným postupom znemožnili, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu jej práva na spravodlivý proces (§ 420 písm. f/ CSP) a zároveň napadnutý rozsudok odvolacieho súdu závisel od vyriešenia právnej otázky, pri ktorej riešení sa súdy nižších inštancií odklonili od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu (§ 421 ods. 1 písm. a/ CSP) a ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená (§ 421 ods. 1 písm. b/ CSP). Ako dovolateľka namietala, odvolací súd mal nariadiť pojednávanie, zopakovať dokazovanie najmä vo vzťahu k zmluve o postúpení pohľadávok a umožniť dovolateľke obhájiť svoju, od právnych záverov odvolacieho súdu odlišnú právnu argumentáciu. Podľa dovolateľky, odvolací súd bez toho, aby zrozumiteľne a presvedčivo uviedol, v čom je právna argumentácia dovolateľky nesprávna a v čom je správne jeho právne posúdenie, opakovane porušil právo žalobkyne na spravodlivé súdne konanie a vydaj svojvoľný, až arbitrárny rozsudok. Nesprávnosť právneho posúdenia veci odvolacím súdom dovolateľka videla vo vzťahu k posúdeniu jej aktívnej vecnej legitimácie v spore, keď namietala postup odvolacieho súdu, ktorým v odvolacom konaní spochybnil aktívnu vecnú legitimáciu žalobkyne, ktorá však bola založená rozhodnutím súdu prvej inštancie a žiadna zo strán pripustenie zmeny účastníka nenamietala. V rámci nesprávneho právneho posúdenia jej aktívnej vecnej legitimácie dovolateľka zároveň namietala aj názor odvolacieho súdu, že s postúpenou pohľadávkou neprechádza (bez ďalšieho) aj právo na uplatňovanie nároku na náhradu škody vzniknutej pri uplatňovaní pohľadávky. Navrhla preto

napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie.

4. Žalovaná sa k podanému dovolaniu písomne nevyjadrila.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ alebo „dovolačí súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 a 2 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) preskúmal napadnutý rozsudok odvolacieho súdu ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo, a dospel k záveru, že dovolanie je dôvodné.

6. Dovolanie je mimoriadny opravný prostriedok. Mimoriadnej povahe dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. V zmysle § 419 CSP. je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu-ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

7. Podľa § 420 CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu, c/ strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo f/ súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

8. Podľa § 421 ods. 1 CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a/ pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, b/ ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c/ je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

9. Dovolanie prípustné podľa § 420 CSP možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolačí dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP).

10. Dovolanie prípustné podľa § 421 CSP možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolačí dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP).

11. Podľa názoru žalobkyne je jej dovolanie prípustné v zmysle § 421 ods. 1 písm. a/ a § 421 ods. 1 písm. b/ CSP a z obsahu dovolania je zjavné, že žalobkyňa považuje za nesprávne právne posúdenú otázku možnosti odvolacieho súdu skúmať a spochybňovať jej aktívnu vecnú legitímáciu, pričom odvolací súd zároveň dospel k záveru o nedostatku aktívnej vecnej legitímácie žalobkyne v tomto spore z dôvodu, že postúpenou pohľadávkou neprechádza (bez ďalšieho) aj právo na uplatňovanie nároku na náhradu škody vzniknutej pri uplatňovaní pohľadávky.

12. V zmysle judikátu R 71/2018 patria do pojmu „ustálená rozhodovacia prax dovolacieho súdu“ (§ 421 ods. 1 CSP.) predovšetkým stanoviská alebo rozhodnutia najvyššieho súdu, ktoré sú (ako judikáty) publikované v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky. Súčasťou ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu je tiež prax vyjadrená opakovane vo viacerých nepublikovaných rozhodnutiach najvyššieho súdu, alebo dokonca aj v jednotlivom, dosiaľ nepublikovanom rozhodnutí, pokiaľ niektoré neskôr vydané (nepublikované) rozhodnutia najvyššieho

súdu názory obsiahnuté v skoršom rozhodnutí nespochybnili, prípadne tieto názory akceptovali a z hľadiska vecného na ne nadviazali.

13. Predmetnými otázkami (špecifikovanými v bode 11. tohto uznesenia) sa už dovolací súd zaoberal v rozhodnutiach sp. zn. 3 Cdo 192/2004, 2 Cdo 205/2009, 8 Cdo 110/2018 a 1 MCdo 8/2007, ktoré treba považovať za súčasť ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu.

14. V rozhodnutí z 1. júla 2008 sp. zn. 3 Cdo 192/2004 najvyšší súd vyslovil záver, že na to, aby sa niekto stal účastníkom konania, netreba, aby bol účastníkom hmotno-právneho vzťahu, o ktorý v konaní ide; stačí, ak podá žalobu (v takom prípade sa stáva žalobcom) alebo aby bola proti nemu podaná žaloba (v takom prípade sa stáva žalovaným). Či však bude žalobca v spore úspešný, závisí od toho, či je účastníkom hmotno-právneho vzťahu, z ktorého vyvodzuje žalobou uplatnený nárok. Pre označenie stavu vyplývajúceho z hmotného práva, kedy je jeden účastník subjektom práva a účastník na opačnej procesnej strane subjektom povinnosti, ktoré sú predmetom konania, sa v občianskom procesnom práve užíva pojem vecná legitímácia. Z hľadiska posúdenia vecnej legitímácie nie je rozhodujúce, či a na základe čoho sa určitá fyzická alebo právnická osoba len subjektívne cíti byť účastníkom určitého hmotno-právneho vzťahu, ale vždy iba to, či účastníkom objektívne je alebo nie je. Nedostatok aktívnej vecnej legitímácie znamená, že ten, kto o sebe tvrdí, že je nositeľom hmotno-právneho oprávnenia (žalobca), nie je nositeľom toho hmotno-právneho oprávnenia, o ktoré v konaní ide; o nedostatok pasívnej vecnej legitímácie ide naopak vtedy, ak ten, o kom žalobca tvrdí, že je nositeľom hmotno-právnej povinnosti (žalovaný), nie je nositeľom hmotno-právnej povinnosti, o ktorú v konaní ide.

15. V rozhodnutí z 29. júna 2010 sp. zn. 2 Cdo 205/2009 najvyšší súd vyslovil záver, že preskúvanie vecnej legitímácie, či už aktívnej (existencia tvrdeného práva na strane žalobcu), alebo pasívnej (existencia tvrdenej povinnosti na strane žalovaného) je imanentnou súčasťou každého súdneho konania. Súd vecnú legitímáciu skúma vždy aj bez návrhu a aj v prípade, že ju žiaden z účastníkov konania nenamieta. (...) Skúmanie otázky aktívnej vecnej legitímácie odvolacím súdom vyplynulo jednak z povahy sporového civilného súdneho konania, v ktorom súd skúma, či je žalobca nositeľom tvrdeného práva na určité plnenie voči označenému žalovanému.

16. V ďalšom rozhodnutí z 11. septembra 2019 sp. zn. 8 Cdo 110/2018 najvyšší súd v spore týkajúceho sa totožnej žalobkyne vyslovil ohľadne aktívnej vecnej legitímácie žalobkyne názor, že pri postúpení pohľadávky dochádza k trvalej zmene v osobe veriteľa bez toho, aby sa súčasne zmenil obsah doterajšieho záväzkového vzťahu. Postupník nastupuje do právnej pozície doterajšieho veriteľa a požíva všetky práva postupcu. Postupník ako nový veriteľ, nadobúda spolu s postúpenou pohľadávkou aj legitímáciu na jej uplatnenie a vymoženie súdnou cestou. Postúpením (cesiou) na základe písomnej zmluvy prechádza pohľadávka z doterajšieho veriteľa (postupcu) na nového veriteľa (postupníka) v tom stave, v akom v okamihu postúpenia existovala, a to spolu s jej príslušenstvom a všetkými právami s ňou spojenými. Preto uzatvoril, že ak bola platne postúpená pohľadávka oprávneného vymáhaná voči povinnému v exekučnom konaní, prešla na postupníka i aktívna legitímácia na podanie žaloby o náhradu škody titulom nesprávneho úradného postupu, v dôsledku ktorého sa táto pohľadávka stala nevykonalnou.

17. Nakoniec dovolací súd poukazuje na rozhodnutie z 30. apríla 2009 sp. zn. 1 MCdo 8/2007, podľa ktorého prevod nároku na náhradu majetkovej škody spôsobenej nesprávnym úradným postupom nie je zakázaný a ani obmedzený.

18. Vyššie citované právne závery pod bodmi 14., 15., 16. a 17. sú podľa právneho názoru dovolacieho súdu plne aplikovateľné aj na rozhodovanú vec.

19. Na úvod je potrebné zo strany najvyššieho súdu poznamenať, že v mysle ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu (uvedenej v bodoch 14. a 15. tohto uznesenia) bol odvolací súd oprávnený skúmať aktívnu vecnú legitímáciu žalobkyne, pretože rozhodnutím o pripustení zmeny strany sporu súd nijako neprejudikuje konečný záver o tom, či nová strana sporu, v tomto prípade žalobkyňa, ktorú súd

pripustil do konania, je naozaj po hmotno-právnej stránke vo veci aktívne vecne legitimovaná, teda či je, alebo nie je nositeľom tých hmotných práv, resp. povinností, o ktoré v spore ide (viď. II. ÚS 788/2015). Odvolací súd pri jej skúmaní však dospel k záveru o nedostatku aktívnej vecnej legitimácie žalobkyne, pretože pohľadávka pôvodnej žalobkyne na zaplatenie finančných prostriedkov titulom postúpenej pohľadávky voči povinnému je inou pohľadávkou ako jej pohľadávka voči štátu na náhradu škody spôsobenej nesprávnym úradným postupom exekútora, a nie je možné ich zamieňať. Odvolací súd bol názoru, že obe pohľadávky sú spôsobilé na postúpenie, pričom pôvodná žalobkyňa postúpila na súčasnú žalobkyňu zmluvou o postúpení pohľadávok výlučne existujúcu pohľadávkou voči povinnému, ktorá však v žiadnom prípade nezakladá nárok súčasnej žalobkyne na náhradu škody, spôsobenej pôvodnej žalobkyňi nesprávnym úradným postupom exekútora voči štátu, ktorého sa pôvodná žalobkyňa domáhala predmetnou žalobou, a keďže táto pohľadávka na súčasnú žalobkyňu postúpená nebola, nemohla sa jej zaplatenia od štátu súčasná žalobkyňa ani domáhať. Dovolací súd vzhľadom na vyššie uvedené závery (uvedené v bodoch 16. a 17. tohto uznesenia) konštatuje, že uvedený právny názor odvolacieho súdu o nedostatku aktívnej vecnej legitimácie žalobkyne na náhradu škody spôsobenej pôvodnej žalobkyňi nesprávnym úradným postupom exekútora voči štátu v tomto prípade nie je správny.

20. Vzhľadom na opodstatnenosť námietky dovolateľky, že napadnutý rozsudok odvolacieho súdu sa riešením predmetnej právnej otázky odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, dospel dovolací súd k záveru, že dovolanie žalobkyne je prípustné podľa § 421 ods. 1 písm. a/ CSP. Zároveň je aj dôvodné (§ 432 ods. 2 CSP), lebo žalobkyňa opodstatnene namieta, že napadnutý rozsudok spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. Preto dovolací súd rozhodnutie odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie a nové rozhodnutie (§ 449 ods. 1 a § 450 CSP). S prihliadnutím na dôvod zrušenia napadnutého rozsudku odvolacieho súdu sa najvyšší súd nezaoberal ďalšími, v dovolaní namietanými vadami.

21. Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazaní právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP). Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

22. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.